

Anmeldelse af

Gunnar Solvang: *Georg Bidstrup & John C. Campbell Folk School – en dansk højskolemand i North Carolina, USA*. 364 sider, rigt illustreret, engelsk resumé. Forlaget Solvang@outlook.com. 2023.

Hermed anbefales en ny og vægtig bog om den største amerikanske højskole *John C. Campbell Folk School*, der er inspireret af Grundtvigs højskoletanker. Enken Olive D. Campbell efter initiativtageren John C. Campbell formåede at oprette højskolen i 1925 i Brasston i North Carolina, der ligesom også Hortons Highlander Folk School i Tennessee således ikke blev oprettet af dansk-amerikanere. Højskoletanken blev tværtom søgt omplanted i nært samarbejde med de lokale bjergbønder af kvindelige amerikanske pionerer efter grundige studierejser i det danske højskolelandskab. Olive Campbell udgav få år efter bogen *The Danish Folk School* (1928) (omtalt i Grundtvigsk Tidende i januar 2023).

Hvordan det gik med denne amerikanske højskole i North Carolina henover midten af 1900-tallet er skildret af forfatteren, Gunnar Solvang, etnolog og ph.d. Han har de personlige relationer til en betydningsfuld dansk medarbejder på højskoleprojektet næsten helt fra starten, nemlig Georg Bidstrup. Han blev skolens forstander i årene 1952-67 og var en væsentlig drivkraft og inspirator under etableringen af højskolen i de amerikanske Appalacherbjerge. I 1936 blev han gift med Olive Campbells mangeårige medarbejder, Marguerite Butler.

Georg Bidstrup (1902-1971) var opvokset på et husmandssted i Østermarie i læ af Bornholms højskole, valgmenighed og grundtvigske foreningsliv. Kun 24 år får han tilbuddet om at rejse til Brasstown og være med i virkeliggørelse af højskoletanken dér. Inden sin afrejse formåede han at indsamle erfaring om praksis både i landbruget og på forskellige højskoler. Forinden har han været elev hos Niels Bukh i Ollerup i 1921-22, elev på Try Højskole og lærer i gymnastik på Vestbirk Højskole. To vintre på Askov Højskole blev der råd til ved at arbejde i en mergelgrav og som hjælperlærer i gymnastik. Georg afrundede sine forstudier med et lærerkursus på Askov Højskole og et ophold på Den internationale Højskole i Helsingør for at lære engelsk. I 1926 forlader han Danmark – for good.

Han erhverver, som andre af tidens håbefulde danske immigranter, et stort stykke land, som han opdyrker og således anvender i sin landbrugsundervisning samtidig med at landbruget muliggør en udstrakt selvforsyning på skolen. Med tiden satses mest på kvægbrug i bjergområdet. Det er en bevidst undervisningsstrategi, at nyttige landbrugsfag skulle give de lokale bjergbønder erhvervsmuligheder på stedet, så de ikke var nødsaget til at drage til storbyernes industrisamfund. Det får stor betydning, at Georg Bidstrup deler ud af sin indhøstede erfaring med andelsbevægelsen i Danmark og efterhånden etableres både andelsvandværk, lånekasse, andelsmølleri, andelsrugereri og andelsmejeri i lokalområdet. Ligeledes var højskolen omdrejningspunkt for forskellige sociale initiativer, som børneskole, kvindeforening, kurser- og foredragsvirksomhed.

Højskolen drives som danske højskoler under hjemlige former, hvor elever, lærere og folkehold danner en stor familie i kortere eller længere tid. Karakteristisk for *John C. Campbell Folk School* er et tidligt fokus på betydningen af både *hånd og ånd*. Kunsthåndværk i form af træsløjd og siden også vævning og plantefarvning bliver tidligt centrale højskolefag. Især udvikles den lokale tradition for udskæringer af træfigurer med produktion og videresalg af kunsthåndværk til gavn både for økonomien på skolen og på sigt for lokalbefolkningen. Olive Campbell var således meget bevidst om at bygge videre på træk fra den lokale bevaringsværdige folkekultur med rødder tilbage i Irland, England og Skotland. Der blev opført et par museumsbygninger i traditionel tømmerkonstruktion, *log-cabins* og helt fra højskolens start sluttede begge pionerer op om *The Southern Highland Handicraft Guild*. Selv indsamlede Olive mundtlige overleveringer, sange og ballader til videreformidling i højskolen, mens Marguerite og Georg stod for folkedansen og gymnastikken.

Gunnar Solvang skildrer bredt indlevende og veldokumenteret, hvorledes der efterhånden udvikles et helt samfund omkring højskolen, hvor der blev holdt folkelige møder med grundelementerne fra den traditionelle folkehøjskole: sang, gymnastik og folkedans. Der tilbydes efterhånden både kortkurser og lange højskoleforløb efter dansk forbillede.

På denne nye amerikanske højskole i Appalacherne får man indtryk af at den grundtvigske virkningshistorie således kommer til at fremstå nærmest i rent destillat med træk fra den danske højskoles struktur, dagliglivets organisering og idemæssige indhold.

Kort efter Olive D. Campbells tid som forstander overtager Georg Bidstrup ledelsen i 1952, på et vanskeligt tidspunkt. Ligesom i Danmark influerer ydre forhold på skolens svingende elevtal og hele profil. Som et særligt vanskeligt vilkår for den amerikanske højskole er det, at 2. Verdenskrig indkaldte unge til krigstjeneste, således at skolen en overgang må lukke ned. I årene efter krigen især bliver højskolen søgt af veteraner med forskellige udfordringer. Også tidens samfundsændringer med urbanisering, en øget industrialisering og afvandring fra bjergområdet er efterhånden med til at ændre højskolens rekrutteringsgrundlag og profil. Fra 1960'erne kommer eleverne ikke alene fra lokalområdet, men alle vegne fra. Nye elever søger typisk de kreative håndværksfag samt sang, folkedans og musik, men nu inspireret af en mere international folkekultur. Kortkurser med kunsthåndværk bliver højskolens store satsningsområde i Georg Bidstrups forstandertid indtil 1967. Den efterfølgende tid for den stadig eksisterende og største højskole i USA ligger det uden for bogens rammer at beskrive.

Samtidig med bogens biografiske fokus på skildringen af Georg Bidstrups liv og virke, benævnes bogen også som et helhedsstudie over tid, hvor de væsentlige kilder, foruden Olive D. Campbells bog, især er Georgs breve til slægten i Danmark, dagbøger, både danske og amerikanske arkivalier samt ikke mindst Gunnar Solvangs etnologiske feltarbejde på stedet.

Højskolen ses i bogen som et karakteristisk selvberørende lokalt kraftcenter, med et netværk af virksomheder omkring sig. Med forfatterens egne ord: - *I det lange perspektiv indgår Georg i et stykke dansk-amerikansk udvandrer- og højskolehistorie, som dokumenterer værdien af og styrken i det grundtvigske menneskesyn med udgangspunkt i "åndens og håndens" arbejde baseret på ideen bag Den danske Folkehøjskole.* Kun få danske højskole-samfund er tilnærmelsesvis så indgående beskrevet som *John C. Campbell Folk School* i North Carolina.

Gunnar Solvangs bog er forsynet med fornemme dokumentariske fotografier især fra de tidlige år, både fra selve højskolen og fra de lokale bjergbønders hjem.

Mette E. Havsteen-Mikkelsen, etnolog

September 2023

[Tilbage til oversigten over højskolelitteratur](#)